

Галина ЯКИМЕНКО, Андрій ШПИТКО

здобувачі освітньо-професійної програми
«Менеджмент закладів охорони здоров'я», ЗУНУ
(науковий керівник: д.е.н., професор, професор кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ
Алла ВАСІНА)

МОРАЛЬНО-ПРАВОВІ НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Морально-правові норми є комплексом етичних і юридичних вимог, що регулюють професійну діяльність медичного працівника та визначають правила поведінки у взаємодії з пацієнтами, колегами й суспільством. Їхній зміст спрямований на забезпечення гуманності, відповідальності, законності медичної допомоги та зміцнення довіри до медичної професії.

У медичній сфері моральні та правові норми тісно взаємопов'язані. Моральні приписи спираються на загальнолюдські цінності – гуманізм, милосердя, справедливість, чесність, повагу до життя та гідності людини. Вони формують внутрішні переконання фахівця діяти сумлінно, дбати про пацієнта, підтримувати його психологічно та приймати рішення з огляду на людяність. Правові норми, своєю чергою, є обов'язковими для виконання і закріплені в Конституції України, Законах «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про захист персональних даних», інших нормативних актах та етичних кодексах. Вони визначають права й обов'язки медиків, межі професійної відповідальності та гарантії захисту пацієнтів.

Професійна етика виступає інтегративним зв'язком між моральними принципами та юридичними вимогами, адаптуючи їх до особливостей медичної діяльності. У ній поєднані гуманізм, милосердя, чесність, конфіденційність, справедливість і професійна відповідальність. Дотримання цих принципів

забезпечує високий рівень довіри між лікарем і пацієнтом, формує моральний клімат у колективі та сприяє підвищенню якості медичної допомоги.

Правові основи професійної діяльності медичного працівника передбачають надання якісної та безпечної медичної допомоги, збереження лікарської таємниці, повагу до прав і гідності пацієнта, дотримання стандартів лікування та постійний професійний розвиток. Законодавство визначає також види відповідальності за порушення норм – дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову і кримінальну. Це створює систему гарантій, що захищає пацієнтів і підтримує професійну дисципліну серед медиків.

Медична практика нерідко ставить фахівця перед моральними дилемами, коли необхідно знайти баланс між вимогами етики та нормами права. Такі ситуації стосуються інформування про тяжкий діагноз, розкриття медичної інформації, відмови пацієнта від лікування, участі в експериментальних методиках, питань паліативної допомоги. Моральна рефлексія, етичні комітети та відкрита комунікація з пацієнтами допомагають зменшити ризик конфлікту та забезпечити прийняття оптимального рішення.

Дотримання морально-правових норм є основою довіри до медичної системи. Пацієнт очікує не лише професійної компетентності, а й поваги, доброзичливості, чесності та конфіденційності. Саме завдяки морально-етичній поведінці формується імідж медичного закладу, зміцнюється репутація його працівників і зростає ефективність лікувального процесу.

Морально-правова компетентність медичного працівника охоплює не лише знання законодавства, а й уміння застосовувати його у взаємозв'язку з етичними принципами. Вона вимагає самокритичності, чесності, відповідальності, емоційної стійкості та здатності діяти у складних ситуаціях. Такі якості формують професійну зрілість медика і визначають його готовність приймати

рішення, що відповідають як правовим нормам, так і моральним цінностям суспільства.

Отже, морально-правові норми є невід'ємним елементом професійної діяльності медичного працівника. Їхнє дотримання забезпечує високу якість медичних послуг, захист прав пацієнтів, збереження довіри до медичної системи та формування професійної культури, заснованої на гуманізмі, відповідальності та повазі до людської гідності.

Список використаних джерел:

1. Єхалов В. В., Павлиш О. С., Єгоров С. В. Медична етика та деонтологія в практиці лікаря — дитячого анестезіолога. Медицина невідкладних станів. 2019. № 3. С. 124-126.
2. Кучма С. З. Управління персоналом закладу охорони здоров'я: морально-етичні вимоги: навч.-метод. матеріали. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 18 с.